

SAREA ÎN LUMEA SATULUI TRADIȚIONAL – ÎNTRE PRACTICĂ ȘI SIMBOL

Roxana-Elena DIACONU*

„Toate prinoasele tale de pâine sară-le cu sare; să nu lași jertfele tale fără sare, semnul legământului Dumnezeuului tău; cu toate prinoasele tale adu Domnului Dumnezeuului tău și sare”

(Levitic, 2, 13)

Abstract

The author intends to present some of the uses of salt and/or of the salted water from an ethnographical point of view. The starting point of this study consists of a series of information/data from villages in the Neamț County, showing analogies in other regions of Moldavia.

The content of the article is structured according to the different ways of using salt, as resulting from information provided by ethnographical researches.

The study discusses the symbolical value of this mineral especially in the rites of passage (such as birth), weather predictions but also recalls the practical uses: halotherapy, crafts and occupations. The text is important because it tries to emphasize practices and beliefs that are unique or less known to the modern people. The conclusion points out the fact that the ethnographic information concerning salt and salted water use is extremely different and requires a correct registration and a complex analysis.

Keywords: salt, ethnography, Moldavia, beliefs, symbolism, halotherapy, rites of passage.

Cuvinte-cheie: sare, etnografie, Moldova, credințe, simbolistică, haloterapie, rituri de trecere.

Este cunoscut faptul că în ultimele decenii, în cercetarea românească s-a pus un accent deosebit asupra problematicii sării, fiind abordate o serie de domenii care au oferit rezultate încurajatoare, dar care au totuși caracter preliminar. Cele mai variate și interesante informații au fost obținute prin investigarea arheologică a diferitelor situri aflate în vecinătatea surselor de sare, iar din acest punct de vedere s-a vorbit chiar despre existența unei subdiscipline – arheologia preistorică a sării¹.

---

* Muzeul de Istorie și Etnografie Târgu Neamț din cadrul Complexului Muzeal Județean Neamț, Târgu Neamț – România.

¹ D. Monah, „Arheologia preistorică a sării în România. Scurt istoric”, în D. Monah, Gh. Dumitroaia, D. Garvăn (ed.), *Sarea, de la prezent la trecut*. Colecția Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XX, Piatra Neamț, Editura „Constantin Matasă”, 2008, p. 14.

Intenția de a identifica posibile tehnici arhaice de exploatare a sării, în toate formele sale de manifestare (solidă, cristalizată, lichidă), modalitățile de transport, utilizare, proprietăți și simbolism, au făcut ca etnoarheologia acestui mineral să devină un domeniu deosebit de atractiv pentru o serie de cercetători români, dar și străini². Pentru că întrebunțările sării au fost extrem de vaste, este dificil să identificăm toate implicațiile pe care le-a avut această resursă naturală pentru comunitățile umane, în diferite etape istorice și areale geografice.

Deși problematica sării necesită o abordare interdisciplinară, unele direcții de studiu încă sunt lipsite de o bază documentară consistentă. Dacă din punct de vedere arheologic lucrurile pot fi considerate mai ușor de înțeles, în contextul existenței artefactelor și situațiilor stratigrafice, la nivel etnografic este nevoie de o cercetare mult mai amănunțită. Este locul să precizăm că pentru spațiul subcarpatic al Moldovei (dar și pentru alte zone ale României), în ceea ce privește sursele de apă sărată s-a observat o continuitate a practicilor de exploatare și utilizare care își au originile în perioadele preindustriale³. Din acest motiv, adunarea unui material informativ cât mai bogat, prin înregistrarea diferitelor mărturii etnografice, este un demers necesar.

În cadrul acestui scurt articol intenționăm să aducem în prim plan câteva date de ordin etnografic adunate din diverse zone ale

---

² M. Alexianu, Gh. Dumitroaia, D. Monah, *Exploatarea surselor de apă sărată din Moldova. O abordare etnoarheologică*, în „Thraco-Dacia”, București, vol. 13 (1-2), 1992, p. 159-167; S. Avram, *Sarea – tradiție, simbol și ritual*, în „Angustia”, Sfântu Gheorghe, nr. 9, 2005, p. 241-243; D. Monah, Gh. Dumitroaia, „Recherches sur l’exploitation préhistorique du sel en Roumanie”, in D. Monah, Gh. Dumitroaia, O. Weller, J. Chapman (eds.), *L’exploitation du sel à travers le temps*, Colecția Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XVIII, Piatra Neamț, Editura „Constantin Matasă”, 2007, p. 13-34; M. Alexianu, O. Weller, „Recherches ethnoarchéologiques sur le sel: les enquêtes de 2004 et les premieres résultats obtenus dans la zone de Poiana Slatinei à Lunca (dep. Neamț, Roumanie)”, in D. Monah, Gh. Dumitroaia, O. Weller, J. Chapman (eds.), *op. cit.*, p. 299-318; M. Alexianu, O. Weller, R. Brigand, *Izvoarele de apă sărată din Moldova Subcarpatică. Cercetări etnoarheologice*, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2007; D. Monah, Gh. Dumitroaia, D. Nicola, „Noi investigații etnoarheologice asupra izvoarelor sărate de pe Valea Muntelui”, în D. Monah, Gh. Dumitroaia, D. Garvăn (ed.), *op. cit.*, p. 80-101; M. Alexianu, O. Weller, R. Brigand, R.-G. Curcă, V. Cotiugă, I. Moga, „Salt Springs in Today’s Rural World. An Ethnoarchaeological Approach in Moldavia (Romania)”, in M. Alexianu, O. Weller, R.-G. Curcă (eds.), *Archaeology and Anthropology of Salt. A Diachronic Approach. Proceedings of the International Colloquium, 1-5 October 2008, Al. I. Cuza University (Iași, Romania)*, Oxford, Arheopress, 2011, p. 7-23.

³ M. Alexianu, O. Weller, R. Brigand, *op. cit.*, p. 8.

Moldovei, dar în mod special din arealul submontan al județului Neamț, unde sunt cunoscute numeroase surse de sare, în special izvoare sărate⁴, multe dintre acestea fiind utilizate și în prezent. O parte din informațiile care vor fi prezentate în text le-am întâlnit în lucrările cu caracter etnografic, dar aducem la cunoștința specialiștilor și un set de date inedite sau mai puțin cunoscute, așa cum au putut fi recuperate în urma discuțiilor cu diverse persoane din sate situate în județele Neamț, Bacău și Botoșani (vezi tabelul 1).

Literatura arheologică și cea etnografică au arătat, în numeroase rânduri, că sarea a fost o resursă utilizată în principal în alimentația oamenilor și a animalelor. Compoziția chimică a acestui mineral și diversele forme de manifestare au demonstrat că întrebunțările sării sunt variate⁵. În lumea satului tradițional, clorura de sodiu era folosită drept conservant pentru alimente sau diverse materiale organice (piei de animale), pentru tratarea diferitelor afecțiuni ale oamenilor sau animalelor, pentru a se obține săpun, ca marfă de schimb, dar și în diverse ritualuri și practici legate de sănătate, bunăstare, apărarea de forțe malefice⁶.

Dacă ne referim la întrebunțarea sării sau a apei sărate, constatăm că există două situații principale: utilizări practice și utilizări simbolice⁷. De cele mai multe ori, limita dintre cele două situații este extrem de greu de stabilit, deoarece, în majoritatea activităților zilnice pe care le desfășurau, oamenii se ghidau după diferite credințe și superstiții.

În continuare vom prezenta câteva exemple etnografice legate de întrebunțarea sării sau a apei sărate, dar fără să întocmim un repertoriu complet al tuturor practicilor cunoscute până la ora actuală. Am considerat util să insistăm doar asupra unor probleme mai puțin abordate

---

⁴ O. Weller, R. Brigand, M. Alexianu, *Cercetări sistematice asupra izvoarelor de apă sărată din Moldova. Bilanțul explorărilor din anii 2004-2007 efectuate în special în județul Neamț*, în „Memoria Antiquitatis”, Piatra Neamț, vol. XXIV, 2007, p. 121-190; O. Weller, R. Brigand, M. Alexianu, *Recherches systématiques autour des sources salées de Moldavie. Bilan des prospections 2008-2010*, în „Memoria Antiquitatis”, Piatra Neamț, vol. XXV-XXVI, 2008-2010, p. 437-504.

⁵ M. Alexianu, O. Weller, *op. cit.*, p. 307-311; M. Alexianu, O. Weller, R. Brigand, R.-G. Curcă, *Cercetări etnoarheologice asupra izvoarelor de apă sărată din Moldova Subcarpatică*, în „Tyragetia”, serie nouă, Chișinău, vol. II (17), nr. 1, 2008, p. 166-174.

⁶ M. Alexianu, O. Weller, R. Brigand, *op. cit.*, p. 103-134; M. Alexianu, O. Weller, R. Brigand, R.-G. Curcă, V. Cotiugă, I. Moga, *op. cit.*, p. 17-19.

⁷ Pierre Bonte, Michel Izard, *Dicționar de etnologie și antropologie*. Traducere de Smaranda Vultur, Radu Răutu (coord.), Iași, Editura Polirom, 2007, p. 603-604; V. Căvruc, *Considerații privind schimbul cu sare în milenii VI-II î.Hr. în spațiul carpato-dunărean*, în „Tyragetia”, serie nouă, Chișinău, vol. IV (19), nr. 1, 2010, p. 10.

și care implică, în general, simbolistica sării, deși nu am omis nici aspecte de ordin practic, specifice comunităților tradiționale din Moldova.

Nașterea, botezul și sarea

Unul dintre cele mai importante rituri de trecere este nașterea. Din vechime, acest moment a fost însoțit de numeroase obiceiuri, credințe, practici, care aveau ca scop principal protejarea noului născut și a mamei, pregătirea pentru viață și includerea în comunitatea din care făcea parte. Pentru că ansamblul acțiunilor simbolice legate de naștere este foarte consistent⁸, nu vom aborda decât acele ritualuri în a căror desfășurare se întrebuița și sarea.

Relativ recent, cercetătorul Dan Monah a adus în discuție un astfel de ritual – sărarea noilor născuți – care se pare că a fost practicat încă din Antichitate, dar a cunoscut o largă răspândire la comunitățile de aromâni din Grecia, Macedonia, Albania și Bulgaria⁹. Potrivit autorului citat, la aromâni, imediat după naștere, copilul era presărat cu sare și era lăsat așa timp de 12 ore, iar apoi era spălat cu apă caldă și vin¹⁰. Acest ritual avea rațiuni medicale și de igienă, dar și o simbolistică destul de complexă și greu de precizat în acest moment. Deși regretatul Dan Monah preciza faptul că la nordul Dunării practica sărării noilor născuți nu cunoaște o atestare documentară demnă de luat în considerare¹¹, există totuși câteva informații păstrate care confirmă folosirea clorurii de sodiu în credințe și practici legate de copiii mici.

Astfel, Simion Florea Marian menționa că în Valahia, la prima baie a copiilor mici, se adăuga și sare, pentru ca noul născut să nu se opărească¹². De asemenea, în intervalul de timp de la nașterea unui copil și până la botezul acestuia, cei care vizitau familia noului născut aduceau în dar mamei o băutură alcoolică (rachiu) amestecată cu miere și o bucăciță de sare¹³. Același autor menționează faptul că, în ziua botezului, moașa

⁸ Teodor T. Burada, „Obiceiuri la nașterea copiilor poporului român din Macedonia”, în *Opere*, vol. III. *Folclor și etnografie*. Ediție îngrijită de Viorel Cosma, București, Editura Muzicală, 1978, p. 125; Simion Florea Marian, *Nașterea la români. Studiu istorico-etnografic comparativ*. Ediție îngrijită de Teofil Teaha, Ioan Șerb și Ioan Ilișiu, București, Editura „Grai și Suflet – Cultura Națională”, 1995.

⁹ D. Monah, „O confirmare etnografică a versetului Iezecheil 16/4. Sărarea noilor născuți”, în D. Monah, Gh. Dumitroaia, D. Garvăn (ed.), *op. cit.*, p. 117-131.

¹⁰ *Ibidem*, p. 126.

¹¹ *Ibidem*, p. 127.

¹² Simion Florea Marian, *op. cit.*, p. 59.

¹³ *Ibidem*, p. 89.

punea în așternutul copilului o bucată de pâine și una de sare, pentru ca acesta să aibă toată viața pâine și sare, interpretate ca principale atribute ale bunăstării¹⁴. Tot la botez, în zona Bucovinei, nașii copilului îi duceau preotului la biserică o găină, un recipient cu alcool (rachiu) și sare¹⁵.

Unele surse documentare din secolul al XVIII-lea semnaleză faptul că în anumite zone din Moldova noii născuți erau presărați cu sare pentru a nu se îmbolnăvi de variolă, dar s-a constatat că această practică nu avea efect¹⁶. În universul satului românesc tradițional exista și credința că la naștere copilul trebuie scăldat cu apă sărată pentru a fi ferit de vrăji și deochi¹⁷. De asemenea, nu trebuie omis nici obiceiul potrivit căruia atunci când un copil mic nu putea să doarmă și se considera că „i-a fost furat somnul”, mama lui îl lua în brațe și se întorcea cu fața spre pădure sau spre un copac și arunca bucăți de pâine și de sare, în timp ce rostea un descântec al cărui scop era acela de a liniști copilul¹⁸.

Haloterapia

Este binecunoscut faptul că sarea este unul dintre mineralele cu puternice acțiuni terapeutice și acest lucru a fost remarcat de foarte mult timp, lucru consemnat în diferite lucrări ale scriitorilor antici¹⁹. Practicile medicale ce implicau sarea au fost răspândite pe un areal foarte vast și multe dintre acestea au supraviețuit până în timpurile actuale²⁰. Înregistrarea unor astfel de informații prin intermediul anchetelor etnografice constituie argumente solide în sprijinul ideii că în lumea satului românesc practicile arhaice cu scop terapeutic foloseau adesea sarea sau apa sărată.

Câteva contribuții științifice recente aduc în prim plan noțiuni ample de haloterapie, dar pe care nu le mai reluăm în detaliu deoarece

---

¹⁴ *Ibidem*, p. 112.

¹⁵ *Ibidem*, p. 114.

¹⁶ Pompei Gh. Samarian, *Medicina și farmacia în trecutul românesc*, vol. III. *Asistența publică în trecutul românesc până la 1834*, București, Editura Bucovina, 1938, p. 351.

¹⁷ Gh. F. Ciușanu, *Superstițiile poporului român în asemănare cu ale altor popoare vechi și noi*. Ediție critică de I. Opreșan, București, Editura Saeculum I.O., 2007, p. 230-231.

¹⁸ Simion Florea Marian, *op. cit.*, p. 230-231.

¹⁹ R.-G. Curcă, „La halothérapie – textes antiques et pratiques actuelles dans la Roumanie Orientale”, in D. Monah, Gh. Dumitroaia, O. Weller, J. Chapman (eds.), *op. cit.*, p. 259-269.

²⁰ *Ibidem*.

au fost analizate în numeroase rânduri²¹. Menționăm doar că sarea și/sau apa sărată erau folosite pentru afecțiuni reumatismale, afecțiuni oculare, inflamații, răni, dureri de cap, dureri de dinți²². La toate acestea se mai adaugă și un tratament cunoscut încă de unii ciobani, care au menționat faptul că se amestecă unt topit cu sare, iar unguentul obținut este indicat în tratarea arsurilor și a tăieturilor la oameni²³. De asemenea, pentru arsuri putea fi folosit și un amestec de ulei vegetal cu sare sau albuș de ou bătut cu sare²⁴.

Sarea și predicțiile meteorologice

În lumea satului tradițional, oamenii au avut și încă mai au diverse metode de a preconiza schimbările climatice care influențau în mod direct activitățile agricole. Unele mijloace de a anticipa modificările vremii aveau la bază tot sarea. Spre exemplu, atunci când sarea din vasul în care se păstra (solniță/„sărăriță”) se umezea era semn că urma o perioadă de precipitații.

Un obicei interesant care se practica în diverse zone ale Moldovei era cel al „calendarului de ceapă”. În noaptea dinspre Sfântul Vasile (31 decembrie-1 ianuarie), deci în momentul situat între sfârșitul și începutul anului, se realiza acest calendar al cărui scop era acela de a afla care vor fi perioadele de precipitații ale noului an. Astfel, pe o hârtie era scris numele fiecărei luni, iar apoi se lua o ceapă și se tăia în jumătate. Pe fiecare foaie de ceapă se puna o linguriță de sare și se lăsa până dimineța. În ziua următoare, bucățile de ceapă în care sarea s-a „topit” indică lunile cu precipitații, care erau notate și care constituiau repere importante în activitățile agricole viitoare²⁵. Persoanele care ne-au indicat practicarea

---

²¹ *Ibidem*; M. Alexianu, O. Weller, R. Brigand, R.-G. Curcă, *op. cit.*, p. 167-168; I. Sandu, A. Poruciu, M. Alexianu, R.-G. Curcă, O. Weller, *Salt and Human Health: Science, Archaeology, Ancient Texts and Traditional Practices of Eastern Romania*, în „The Mankind Quarterly”, Washington, nr. 50, 3, 2010, p. 225-256.

²² D. Cantemir, *Sărurile minerale de Bălățești (compoziția chimică și întrebuintarea lor)*, București, 1893, p. 7, 13; A. Chiricescu, „Exploatarea tradițională a sării în Transilvania”, în V. Cavruc, A. Chiricescu (ed.), *Sarea, timpul și omul*, Sfântu Gheorghe, Editura Angustia, 2006, p. 163; M. Dăncuș, „Sarea – fragmentarium etnologicum”, în V. Cavruc, A. Chiricescu (ed.), *op. cit.*, p. 147-148; R.-G. Curcă, *op. cit.*, p. 261; M. Alexianu, O. Weller, R. Brigand, *op. cit.*, p. 112-121.

²³ Inf. Constantin Diaconu (informație înregistrată la 9 iunie 2011).

²⁴ Inf. Aurelia Năvrăpescu (informație înregistrată la 4 februarie 2011).

²⁵ Inf. Aurelia Năvrăpescu și Mihai Buhăceanu (informații înregistrate la 4 februarie 2011, respectiv la 25 mai 2012).

acestui obicei au confirmat faptul că, într-o proporție destul de mare, predicțiile făcute acum cu ajutorul calendarului de ceapă se adevăreau.

Sarea și animalele domestice

În activitățile pastorale sarea era utilizată în mod special în alimentația animalelor, dar am înregistrat o informație conform căreia avea și atribute medicale. Astfel, am aflat că în cazul anumitor inflamații oculare la oi („albeață”) se presăra în ochii animalelor un amestec de sare și cochilie de melc foarte mărunț pisată²⁶. Informatorul nostru a mai precizat că în urmă cu 30 de ani, când se afla în Dobrogea, amestecul amintit se făcea cu cochilie de scoică pisată mărunț. De asemenea, sarea era utilizată și în tratarea unor răni la animale, mai ales în cazul mușcăturilor de animale sălbatice, așa cum ne arată unele informații înregistrate recent (vezi Anexa 1).

Pentru zona Bucovinei este cunoscută practica sărării vițelilor și a mieilor fătați recent²⁷. Unii ciobani din zona de nord-est a județului Neamț, care nu cunosc această practică, au afirmat că scopul pentru care animalele tinere erau sărate putea avea la bază intenția de a fi linse de mamele lor și implicit de a fi acceptate, ceea ce le asigură supraviețuirea și dezvoltarea normală. De asemenea, în unele sate din județul Botoșani, atunci când se oferea sau când se vindea lapte, se presăra în recipient un „strop” de sare, pentru ca „mana” (termen popular care desemnează capacitatea animalelor de a da lapte, de a procrea) să nu părăsească „hotarul” casei sau „vatra” casei²⁸. Mărturiile etnografice arată că în trecut, pentru a nu lua „mana” animalelor, se făcea un descântec, iar persoana care îl rostea trebuia să aibă asupra sa mai multe obiecte ascuțite (fuse, împungătoare, furcă de fier), un săculeț cu tărâțe, sare și o monedă de aramă²⁹. În județul Neamț nu am mai putut identifica un corespondent contemporan al unei astfel de practici.

În anumite zone se spune că nu este bine să furi sarea de la animale pentru că altfel vor muri toate³⁰. De asemenea, exista credința potrivit

---

²⁶ Inf. Neculai Mosor (informație înregistrată la 10 august 2011).

²⁷ Simion Florea Marian, *op. cit.*, p. 60.

²⁸ Inf. Ortansa Cuciureanu (informație înregistrată la 25 mai 2012).

²⁹ Tudor Pamfile, *Industria casnică la români. Trecutul și starea ei de astăzi. Contribuțiuni de artă și tehnică populară*, București, Librăria Socec & Comp., 1909, p. 19-20.

³⁰ Elena Niculiță-Voronca, *Datinele și credințele poporului român adunate și așezate în ordine mitologică*. Ediție îngrijită de Victor Durnea. Studiu introductiv de Lucia Berdan, vol. I, Iași, Editura Polirom, 1998, p. 152.

căreia la vițelul nou-născut trebuia să i se pună pe spate sare ca să nu fie vrăjit³¹. În literatura etnografică am găsit și mențiunea că la Sfântul Filip, pe 14 noiembrie, nu este bine să dai altcuiva sare, mălai/făină de porumb și varză acră pentru că era rău animalelor din gospodărie³². Dintre persoanele intervievate de noi, nimeni nu mai cunoaștea o asemenea practică.

Un alt obicei interesant practicat în ajunul Crăciunului, dar foarte rar întâlnit, consta în ascunderea unui bulgăre de sare, învelit într-un material textil, sub pragul unei case. Acel bulgăre de sare se lăsa acolo până primăvara (la 22 aprilie, în ajunul Sfântului Gheorghe, în ziua în care se adunau oile pentru a porni în transhumanță), când era scos, sfărâmat și amestecat cu mâncarea animalelor³³. Tot în preajma Crăciunului, când se sacrifică porcul, în zona Romanului se obișnuia ca pe spatele animalului să fie crestată o cruce pe care se punea sare, astfel încât carnea „să fie bine primită de Dumnezeu”³⁴. Până astăzi, în zona subcarpatică a Neamțului, după sacrificare, porcul se dă cu sare, dar acest obicei nu mai are valențe simbolice. În schimb, crucea continuă să fie făcută pe cap sau pe spate³⁵.

Sarea și meșteșugurile

Tot ca urmare a unor anchete etnografice, dar și a datelor preluate din literatura de specialitate, am constatat că sarea își găsea întrebuințări și în diferite meșteșuguri tradiționale. Spre exemplu, jocarii foloseau acest mineral în diverse etape tehnologice ale activității lor. După jupuire, pieile de animale trebuiau sărate pentru a se conserva și apoi erau uscate. Tăbăcirea tradițională implica, de asemenea, întrebuințarea sării care făcea parte din acel amestec lichid (sare, zer și tărâțe) în care erau puse pieile de animale, pentru ca ulterior să poată fi spălate și prelucrate³⁶.

În anul 2011 am înregistrat o informație potrivit căreia lutul care se aplica pe vatra din fierărie trebuia să conțină neapărat sare, pentru a fi rezistent și pentru a nu crăpa³⁷. Tot în legătură cu fierăritul, am aflat că

³¹ *Ibidem*, p. 230.

³² Tudor Pamfile, *Sărbătorile la români*. Ediție îngrijită de Iordan Datcu, București, Editura Saeculum I.O., 1997, p. 212.

³³ *Ibidem*, p. 282.

³⁴ *Ibidem*, p. 390.

³⁵ Inf. Constantin Năvrăpescu și Constantin Diaconu (informații înregistrate la 4 februarie 2011, respectiv la 9 iunie 2011).

³⁶ Romulus Vulcănescu, „Cojocăria – zona Bicăz”, în Romulus Vuia ș.a. (coord.), *Etnografia Văii Bistriței*, Piatra Neamț, 1973, p. 459-462.

³⁷ Inf. Gheorghe Cozma (informație înregistrată la 10 noiembrie 2011).

pentru a se căli metalul, după baterea la cald, acesta era înmuiat în apă sărată³⁸. Cu valoare simbolică, sarea era folosită și atunci când se construiau sobe în locuințele țărănești. Se spune că la construcția acestor instalații de încălzire, în interior se puneau ramuri de mălin, păr de porc, iar pe vatră era pusă sare („o huscă de sare”)³⁹.

***

Deși nu ne-am propus o analiză a tuturor activităților și obiceiurilor care implică folosirea sării, datele etnografice pe care am reușit să le adunăm argumentează complexitatea manifestărilor practice și simbolice care includeau și acest mineral. Cu toate acestea, subliniem faptul că este nevoie de o cantitate informațională mult mai mare pentru a putea emite observații cu un nivel de generalizare ridicat. Chiar dacă datele obținute de noi provin de la un număr redus de subiecți, faptul că își găsesc corespondențe și în alte zone ale țării arată existența unor practici destul de răspândite.

Exploatarea tradițională a izvorului
de apă sărată de la Lunca – Poiana Slatinei (judetul Neamț)

³⁸ Inf. Gheorghe Tanasă (informație înregistrată la 22 martie 2012).

³⁹ Tudor Pamfile, *Industria casnică...*, p. 445.

Tabelul 1.
Persoane care au oferit informații etnografice

Nr. crt.	Nume informator	Vârstă/sex	Domiciliu	Ocupație	Date despre utilizarea sării
1.	Mihai Buhăceanu	58/M	Hănești, jud. Botoșani	apicultor	haloterapie
2.	Maria Ciocârlan	62/F	Topolița, com. Grumăzești, jud. Neamț	casnică	conservant
3.	Gheorghe Cozma	80/M	Humulești – Târgu Neamț, jud. Neamț	fierar	meșteșuguri
4.	Ortansa Cuciureanu	72/F	Hănești, jud. Botoșani	casnică	utilizare simbolică
5.	Constantin Diaconu	72/M	Humulești – Târgu Neamț, jud. Neamț	cioban	alimentație, meșteșuguri, haloterapie
6.	Gheorghe Dohotariu	82/M	Văratec, com. Agapia, jud. Neamț	agricultor	alimentație
7.	Neculai Mosor	67/M	Humulești – Târgu Neamț, jud. Neamț	cioban	haloterapie, alimentație, meșteșuguri
8.	Aurelia Năvrănescu	70/F	Târgu Neamț, jud. Neamț	casnică	haloterapie, predicții meteorologice
9.	Constantin Năvrănescu	65/M	Târgu Neamț, jud. Neamț	–	alimentație, utilizare simbolică
10.	Ileana Păscărița	90/F	Prăjești, com. Traian, jud. Bacău	casnică	alimentație, haloterapie
11.	Gheorghe Tanasă	57/M	Oglinzi, com. Răucești, jud. Neamț	muncitor	meșteșuguri

Anexa 1.
Rețetă bazată pe utilizarea sării folosită la tratarea mușcăturilor de lup în cazul oilor⁴⁰

„Atunci când o oaie este mușcată de lup, iar rănilile nu sunt grave, adică animalul poate fi salvat, se procedează în felul următor: se ia o bucată de sare-drob (bulgăre de sare – n.a.) și se sparge cu muchia toporului. O astfel de bucată de sare, dar nu prea mare, este pusă în foc, iar după câteva minute se scoate și se lasă la răcit. Apoi este zdrobită, dar nu foarte mărunț. Se iau apoi căței de usturoi, care se taie în două și în tăietură se pune sare arsă. Acei căței de usturoi se pun în rana provocată de lup, acolo unde și-a înfipt dinții, iar după un timp rana se vindecă”.

⁴⁰ Inf. Constantin Diaconu (informație înregistrată la 15 august 2013).